

Verborgen krachten in het zuiden

Marjan Pijnenburg (Pijnenburg Communicatie), Monique Mulder (Mattmo Strategy) en Eric van den Berg (freelance copywriter)

De regio Heerlen is zichzelf aan het herontdekken. Acht gemeenten werken samen in Parkstad Limburg met het plan in dit grootstedelijk gebied een 'magneet' te creëren. Aflevering 2 in een serie over *city-* en *area-branding*: de gewone man moet weer trots worden.

Maar ze weten: zo ver is het nog niet. Wie nu door Heerlen rijdt, zoekend naar tekens van een rijk verleden en aanknopingspunten voor een glinsterende toekomst, zal niet direct blij worden. Veel panden staan braak, soms dichtgespijkerd. De horizon van de stad is een lappendeken. De vergrijzing toont zich in het aantal rollators. Zelfs een gevoel van naargeestigheid en troosteloosheid duikt op.

Onderstroom

Maar schijn bedriegt. Niet alles is zo zichtbaar als het Glaspaleis, een multidisciplinair cultureel centrum in het stadshart van Heerlen, een van de voorbodes van die glinsterende toekomst. Vraag het aan journalist Theo Ploeg, medewerker van cultuurblad *Zuiderlucht* en oprichter van de media- en cultuursite *Zwart Goud*: 'Heerlen is spannend. Er gebeurt van alles. Het is alleen niet zo zichtbaar. Het gebeurt nog in de onderstroom.' Heerlen en omgeving is een gebied met verborgen vitaliteit. En potentie. Heerlen is niet voor niets het hart van de stadsregio Parkstad Limburg, een samenwerkingsverband van acht gemeenten waarin in totaal zo'n 255 duizend mensen wonen: behalve Heerlen ook Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Nuth, Simpelveld, Voerendaal en Onderbanken.

De stadsregio heeft een impuls nodig, is het idee achter het samenwerkingsverband. De urgentie is hoog, zo melden de participanten op de website, want de regio kampt met bevolkingsdaling, krimp. Limburg heeft krimp op de Haagse agenda gezet. Maastricht heeft zich dan misschien ontwikkeld tot een euro-metropool, het gebied rond Heerlen is hét voorbeeld van hoe Nederlandse regio's en gemeenten de gevolgen van de vergrijzing en de daling van het aantal geboorten zullen merken. Vanaf 2050 zal immers 60 procent van de gemeenten te maken krijgen met krimp. Enkel een paar gebieden binnen de Randstad zullen dan nog groeien.

Krimp; het roept doorgaans negatieve associaties op. Maar krimp biedt mogelijkheden, want minder mensen betekent meer ruimte. Ruimte voor groen, ruimte voor bedrijvigheid, ruimte voor cultuur, ruimte voor ontwikkeling. Maar dat gaat niet vanzelf. Steden en regio's moeten bouwen op iets eigens, op een identiteit. En belangrijk: van onderaf, *bottom-up*. De bevolking bepaalt mede de identiteit, en draagt uiteindelijk de identiteit. Daar begint *city branding*.

>> Over twintig, dertig jaar is alles wat *shabby* was groen geworden. Dan is de buurt sterker geworden; dan staan er bomen waar je niet enkel naar kunt kijken, maar waar je appels van kunt plukken. Over twintig, dertig jaar fietsen we door een stad met mooie woningen aan kabelend water. Dan hoeft je niet naar een verzorgingstehuis maar krijg je burenhulp.

Denkend aan Heerlen - over twintig, dertig jaar. Gé Huismans, die tevens adviseur Duurzame Gebiedsontwikkeling bij Agentschap NL is, en René Roelofsen, procesregisseur Gebiedsontwikkeling van de gemeente Heerlen, geloven in de toekomst van hun gebied Heerlen en omstreken: het gebied dat zich moet ontwikkelen tot Parkstad Limburg.

Cappuccino

Parkstad Limburg heeft het in zich, al zal niet iedereen het beseffen. De regio heeft altijd het vermogen gehad zich aan te passen en zichzelf om te vormen. Het is een gebied dat van oudsher verbonden is geweest met aangrenzende landen en culturen. De voorbeelden gaan terug naar de Romeinse tijd, toen Heerlen al een belangrijke pleisterplaats was, maar ook naar veel recenter tijden. In deze regio doken de eerste pizzeria's van Nederland op, samen met de cappuccino 'meegebracht' door de Italiaanse migranten die in de mijnen werkten. Of de Amerikaanse militairen die hier in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw op het NAVO-hoofdkwartier zaten: zij brachten hun filmcultuur en de platenzaken mee.

Nog maar vijftig, zestig jaar geleden was Parkstad een van de rijkste regio's van Nederland. De kolen die werden gedolven maakten de wederopbouw van Nederland na de oorlog mogelijk. Maar de mijnen, die het karakter van het gebied bepaalden, verdwenen in de jaren zestig en zeventig. De nieuwe industrie die was beloofd, kwam niet. Niet alleen de mijnen verdwenen; de trots en identiteit van Zuid-Limburg verdampten tegelijkertijd. Den Haag was vooral bezig met de ontwikkeling van de Randstad. Limburg voelde zich vergeten.

Totdat de Europese Gemeenschap (en later de Europese Unie) kwam. Toen lag Limburg, en met name Zuid-Limburg, niet meer zozeer aan het randje van Nederland, maar in het centrum van een 'euregio' (Maas-Rijn) die economisch van groot belang is.

Grootstedelijk

Het is dus tijd dat de Parkstad zichzelf herontdekt, om zich op te kunnen werpen als aan-

trekkelijk grootstedelijk gebied. De basis is er: Nordrhein-Westfalen ligt om de hoek, een gebied met 18 miljoen inwoners, Aken heeft een Technische Universiteit die meer ingenieurs aflevert dan de vier Nederlandse TU's bij elkaar, de regio telt maar liefst vier vliegvelden (Maastricht-Aachen, Keulen, Luik, Bonn). Hoe grootstedelijk wil je het hebben?

Nauwe samenwerking is strikt noodzakelijk om mee te kunnen in de vaart der volkeren. Lex Smeets, wethouder Ruimte, Wonen en Cultuur van Heerlen: 'De urgentie van de huidige problematiek vereist een pragmatische aanpak. Daardoor is er veel bereidheid tot onderlinge samenwerking.' Ernest Drijkoningen, directeur van Ontwikkelingsmaatschappij Parkstad Limburg (OPL), een vereniging van private- en maatschappelijke werkgevers: 'Heerlen en Zuid-Limburg hebben Parkstad nodig om economische kracht te ontwikkelen. Dat zou Heerlen nooit zelfstandig kunnen ontwikkelen. Heerlen is natuurlijk te klein voor het tafellaken en te groot voor het servet.'

Er wordt al aangepakt, onder regie van Parkstad Limburg. Peter Bertholet, directeur Stadsregio Parkstad Limburg: 'Het gebied moet beter worden ontsloten. Er wordt een buitenring om Parkstad aangelegd, tevens verbinding met het Duitse achterland. De spoorverbinding met Aken zal straks op natuurlijke wijze aansluiten op het Nederlandse net. De grenzen bestaan niet meer: straks reizen we vanaf Heerlen in twee uur naar Parijs en in drieënhalve uur naar Londen.'

Er zijn ook groeikansen voor de werkgelegenheid. Parkstad richt zich op vier clusters: service/administratie, *leisure/retail*, zorg en energie. Parkstad Limburg maakt het beleid en de OPL verbindt de partijen. Alles is gericht op een beter

vestigings- en verblijfklimaat. Parkstad Limburg is wat betreft toerisme de snelst groeiende regio van Nederland - dat is al één succes. Verder hebben de partijen gezamenlijk afgesproken dat het niet nodig is 12.000 nieuwbouwwoningen neer te zetten, maar dat gezien de krimp 1.200 volstaan. Dat betekent: meer ruimte voor groen, en meer mogelijkheden om prachtige verbindingen binnen de stad te maken.

1 Theo Ploeg, Monique Mulder, Marjan Pijnenburg tijdens gebiedschouw in Kaalheide, Kerkrade.

2 Voormalig Philips terrein: nu nieuw bedrijven terrein waar OPL is gevestigd.

3 Bewoners wijzen de weg.

4 Gé Huismans.

5 Stadsbeeld Kerkrade Centrum.

6 Schunck, Glaspaleis in Heerlen.

7 Stadbeeld Heerlen.

8 Stadsbeeld Heerlen.

9 Stadsbeeld Heerlen.

10 Ernest Drijkoningen, directeur OPL.

11 Marjan Pijnenburg, Theo Ploeg, Monique Mulder.

12 René Roelofsens, procesregisseur Gebiedsontwikkeling Heerlen.

13 Stadsbeeld Heerlen.

14 Wijk Heilust, Kerkrade in Parkstad.

15 Voormalig Philips terrein: nu nieuw bedrijven terrein waar OPL is gevestigd.

16 Gemeentehuis Heerlen.

17 Lex Smeets, wethouder Ruimte, Wonen en Cultuur Heerlen.

18 Theo Ploeg, cultuurjournalist.

19 Wijk Heerlerbaan, Heerlen.

20 Wijk Locht, Heerlen.

Weetjes

- Tussen 1965 en 1975 sloten elf van de twaalf mijnen in en rond Heerlen; vijftig- tot zestigduizend mensen raakten hun baan kwijt
- Heerlen was voor de sluiting van de mijnen een van de drie rijkste steden van Nederland, op dit moment een van de drie armste
- Het aantal inwoners van Parkstad Limburg (nu ongeveer 255 duizend) wordt voor het jaar 2040 geschat op 170- tot 180 duizend
- Parkstad heeft een territoriale samenwerking met Aken (EGTS)
- Voorbeelden van de 'culturele lente' zijn: Glaspaleis, Schrittmacher-festival, Cultura Nova, i-Beta festival, Kunstencentrum Signe, Zwart Goud, Zuiderlucht
- Duurzame projecten: Minewater (Interreg IIB project), Europees Science en business-park Avantis (met Nederlands grootste zonnecellenfabriek), GAIAPark Kerkrade

